

## Zástavní právo

Je-li zástavní právo podle § 72 zákona o správě daní a poplatků zřízeno k zajištění konkrétní daňové pohledávky, vztahuje se na její příslušenství i tehdy, jestliže právo na toto příslušenství správci daně v době zřízení zástavního práva ještě nevzniklo.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 ICdo 57/2014, ze dne 31.10.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce FINCOM TRADE LTD., se sídlem T., Britské Panenské Ostrovy zastoupeného Mgr. P.S., advokátem se sídlem v P., proti žalovanému Finančnímu úřadu pro Karlovarský kraj, se sídlem v K.V., o určení pořadí pohledávky, vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 156 ICm 2119/2013, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka Ing. K.Ch., bytem v Ch., vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 56 INS 21934/2011, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 20. března 2014, č. j. 156 ICm 2119/2013, 102 VSPH 97/2014-76 (56 INS 21934/2011), tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 8. listopadu 2013, č. j. 156 ICm 2119/2013-44, rozhodl Krajský soud v Plzni (dále jen „insolvenční soud“) o žalobě žalobce FINCOM TRADE LTD., směřující proti žalovanému Finančnímu úřadu pro Karlovarský kraj tak, že:

[1] Určil, že pohledávky žalovaného číslo 134 až 143, 145, 150, 154 a 155 nejsou zajištěny zástavním právem (bod I. výroku).

[2] Uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 21.547 Kč (bod II. výroku).

Insolvenční soud dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

[1] Již sama přihláška pohledávek žalovaného je co do přihlašovaného pořadí neurčitá, neboť žalovaný až v průběhu sporu sdělil soudu, které pohledávky jsou zajištěny tím kterým rozhodnutím správce.

[2] V rozhodnutích o zřízení zástavního práva je uvedeno pouze to, že se zřizuje zástavní právo k zajištění daňových pohledávek a jejich příslušenství, příslušenství však není jakkoliv specifikováno.

[3] V seznamech zajišťovaných pohledávek nejsou uvedeny platební výměry na penále, nýbrž jen samotné daňové pohledávky. Příslušenství daně není vymezeno ani jakkoliv obecně, a to ani odkazem na příslušné zákonné ustanovení. Takové vymezení toho, co má být zajištěno zástavním právem je neurčité.

[4] Takovéto rozhodnutí (rozuměj rozhodnutí o zřízení zástavního práva) nespĺňuje náležitosti správního rozhodnutí, respektive náležitosti, které má mít rozhodnutí správce daně podle zákona č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků, když náležitostí výrokové části rozhodnutí správce daně je též uvedení konkrétního předpisu, podle kterého je rozhodováno.

[5] Klade-li zákonodárce tak vysoké požadavky na výrok rozhodnutí správce daně, bylo by zcela absurdní, aby tam, kde správce zřizuje (bez součinnosti daňového poplatníka) zástavní právo na majetku dlužníka, nemusel zároveň přesně vymezit, které pohledávky jsou zajišťovány zástavním právem a aby nemusel vymezit příslušenství těchto pohledávek. Ne každé příslušenství daňové pohledávky totiž vzniká ze zákona.

[6] Rozhodnutím správního orgánu, které může založit vznik zástavního práva, je rozhodnutí správce

daně, zástavou tak může být jakýkoli majetek daňového dlužníka nebo ručitele. Protože jde o poměrně značný zásah do vlastnického práva povinného subjektu, jsou pro vydání takového konstitutivního rozhodnutí stanovena přísná pravidla. Jedním ze základních předpokladů je, aby zajišťovaná pohledávka byla vymahatelná správní nebo soudní exekucí. V podstatě jde o obdobu soudcovského zástavního práva, o jehož vzniku však nerozhoduje soud, ale správní orgán.

[7] Předmětná rozhodnutí o zřízení zástavního práva byla co do zajištění příslušenství daňových pohledávek vydána v rozporu se zákonem a příslušenství daňových pohledávek jimi tedy nemohlo být zajištěno. I kdyby v rozhodnutí správce daně o zřízení zástavního práva bylo uvedeno, že se zástavní právo vztahuje též na příslušenství daňových pohledávek dle konkrétního zákonného ustanovení (což nebylo), neobešel by se tento odkaz bez vymezení konkrétního příslušenství a uvedení platebních výměrů, jimiž byl předpis penále sdělen daňovému poplatníku, neboť daňové penále nelze v daňové exekuci vymáhat dříve, než je vydán platební výměr na toto penále.

[8] Správce daně může zajistit své pohledávky, až když k nim vydá patřičný platební výměr, který je vykonatelný na daný případ je aplikovatelné rozhodnutí (jde o rozsudek) Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2012, č. j. 9 Afs 45/2011-157.

[9] Pohledávky číslo 134 až 145 nadto odkazují na platební výměry z 16. července 2008, ač z rozhodnutí o zřízení zástavního práva vyplývá, že byla vydána v letech 2002 a 2003 (takže nemohla zajišťovat pohledávky, které vznikly později). Od 1. ledna 2001 se i na finanční úřady vztahuje ustanovení § 72 zákona o správě daní a poplatků; to odkazuje na zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“), který byl v té době také novelizován (konkrétně jde o ustanovení § 160 obč. zák.).

K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 20. března 2014, č. j. 156 ICM 2119/2013, 102 VSPH 97/2014-76 (56 INS 21934/2011):

[1] Změnil rozsudek insolvenčního soudu tak, že se zamítá žaloba na určení, že pohledávky žalovaného číslo 134 až 143, 145, 150, 154 a 155 nejsou zajištěny zástavním právem na nemovitostech dlužníka zapsaných na listu vlastnictví číslo 4241 pro katastrální území Cheb (dále jen „nemovitosti“) první výrok.

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok).

Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

[1] V situaci, kdy ustanovení § 72 zákona o správě daní a poplatků ve znění účinném v době vydání rozhodnutí o zřízení zástavního práva odkazovalo na ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu, bylo třeba vzít v potaz, že dle ustanovení § 155 odst. 1 obč. zák. se zástavní právo vztahovalo i na příslušenství zajištěné pohledávky (tedy i na penále), jež je (bylo) podle výčtu obsaženého v § 58 zákona o správě daní a poplatků příslušenstvím daňové pohledávky, které sledovalo osud daně.

[2] Jestliže zajišťované daňové pohledávky byly v rozhodnutích o zřízení zástavního práva vymezeny tak, že zástavní právo k nemovitostem se zřizuje k zajištění níže uvedených daňových pohledávek (jež byly dále specifikovány položkou, číslem jednacím rozhodnutí, datem jeho vydání, částkou a druhem daně) a jejich příslušenství, pak nelze souhlasit s insolvenčním soudem v tom, že by šlo o rozhodnutí vydaná v rozporu se zákonem, jimž nebylo zajištěno příslušenství (penále) daňových pohledávek.

[3] Není správný ani názor insolvenčního soudu, že rozhodnutí o zřízení zástavního práva by dostála požadavku určitosti vymezení zajišťované pohledávky pouze tehdy, kdyby v nich bylo určeno konkrétní příslušenství (výše příslušenství) a označeny platební výměry, jimž bylo penále (jeho výše) sděleno dlužníku. Již proto ne, že v rozhodné době nebylo jisto, zda příslušenství daňové pohledávky (penále) vůbec vznikne a pokud ano, v jaké výši. Ustanovení § 155 odst. 3 obč. zák. totiž umožňovalo zajistit zástavním právem nejen pohledávku, která již vznikla, ale také pohledávku, která měla vzniknout teprve v budoucnu. K platnosti smlouvy o zřízení zástavního práva vyžadoval zákon, aby v

ní kromě určení předmětu zástavního práva byla označena pohledávka „kterou se zástava zajišťuje“ (správně „kterou zástava zajišťuje“), nikoli také to, aby taková pohledávka ve skutečnosti vznikla. Platná je (byla) proto zástavní smlouva dokonce i tehdy, jestliže zajišťovaná pohledávka, která měla vzniknout teprve v budoucnu, nikdy nevznikla.

[4] Přihláška předmětných pohledávek obsahuje co do pořadí náležitosti předepsané ustanovením § 174 odst. 3 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) a § 21 písm. g/ vyhlášky č. [311/2007](#) Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona.

[5] V rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pak byla posuzována jiná otázka (zda lze vést daňovou exekuci na daňové penále, pro něž nebyla exekuce nařízena nebo které nebylo přihláшено do exekuce).

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na následujících (dovolacím soudem dosud neřešených) otázkách:

[1] Lze rozhodnutím správního orgánu zajistit příslušenství daňové pohledávky, které v něm není jakkoliv specifikováno?

[2] Lze rozhodnutím správce daně zajistit i budoucí pohledávku?

[3] Do jaké míry se může subjekt, který přihlašuje pohledávku do insolvenčního řízení, odvolávat co do obsahu přihlášky na listiny k přihlášce pohledávky připojené?

Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud změnil rozhodnutí odvolacího soudu v tom duchu, že rozhodnutí insolvenčního soudu se potvrzuje.

Konkrétně dovolatel vytýká odvolacímu soudu nesprávnost závěru, že rozhodnutím správce daně lze zajistit příslušenství daňové pohledávky bez jakékoliv bližší specifikace tohoto příslušenství, že takovým rozhodnutím lze zajistit i budoucí pohledávku a že rozhodnutí o zřízení zástavního práva byla vydána v souladu se zákonem. Namítá též, že právní názor o možnosti zajistit budoucí pohledávku vyjevil odvolací soud až v odůvodnění napadeného rozhodnutí, čímž jej zcela zbavil možnosti proti takovému závěru brojit.

Dovolatel je přesvědčen, že příslušenství daňové pohledávky nelze zajistit rozhodnutím správního orgánu o zřízení zástavního práva, aniž by takové příslušenství bylo v rozhodnutí „precizně specifikováno“ (tak, aby jeho výši bylo možné na základě této specifikace vypočítat) a že tak nelze učinit dříve, než je „daňové příslušenství“ vykonatelné. Rozhodnutím správce daně o zřízení zástavního práva nelze zajistit budoucí pohledávku správce daně. Povinnosti tvrdit v přihlášce pohledávky do insolvenčního řízení skutečnosti nezbytné pro posouzení její pravosti, výše a pořadí nemůže přihlašovatel pohledávky dostát prostým odkazem na listiny připojené k přihlášce pohledávky coby její příloha.

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v dané věci.

Dovolání nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovoláním napadený výrok je rozhodnutím odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí.

Důvod připustit dovolání nemá Nejvyšší soud u otázky ad [3]. V řešení této otázky je napadené rozhodnutí souladné se závěry, které Nejvyšší soud na dané téma přijal v rozsudku ze dne 30. ledna 2003, sp. zn. 29 Cdo 1089/2000, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2003, pod číslem 35 a v rozsudku ze dne 15. července 2008, sp. zn. 29 Odo 742/2006, uveřejněný pod číslem 38/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Byť šlo o závěry formulované k přihlášce pohledávky a jejím přílohám v poměrech upravených zákonem č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (ve znění účinném do 31. prosince 2007), pro poměry přihlášky a jejích příloh v režimu insolvenčního zákona se k nim Nejvyšší soud přihlásil např. též v rozsudku ze dne 31. července 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011 (uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročníku 2014, pod číslem 110).

Dovolání v dané věci je však přípustné podle § 237 o. s. ř. k zodpovězení otázek ad [1] a [2] jako dovolacím soudem dosud neřešených (ve vazbě na daňové pohledávky v insolvenčním řízení).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Pro právní posouzení věci je rozhodný následující (dovoláním nezpochybněný) skutkový stav (jak byl zjištěn soudy nižších stupňů):

[1] Žalovaný přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka Ing. Kamila Chromého dne 23. března 2012 pohledávky č. 1 až 155 v celkové výši 994.692,01 Kč.

[2] Pohledávky č. 134 až 145 identifikoval žalovaný platebním výměrem ze dne 16. července 2008, č. j. 59256/08/123910/0345, na penále k dani z přidané hodnoty.

[3] Pohledávku č. 150 identifikoval žalovaný platebním výměrem ze dne 1. srpna 2002, č. j. 56931/02/123910/1305, na penále k silniční dani.

[4] Pohledávky č. 154 a 155 identifikoval žalovaný platebním výměrem ze dne 27. prosince 2000, č. j. 74502/123960/1416, na penále k dani z převodu nemovitostí.

[5] Všechny pohledávky přihlásil žalovaný jako zajištěné zástavním právem k nemovitostem zřízeným (dle § 72 zákona o správě daní a poplatků) rozhodnutím správce daně ze dne 1. dubna 2003, č. j. 33682/03/123940/0259 (dále jen „rozhodnutí o zřízení zástavního práva č. 1“) a rozhodnutím správce daně ze dne 2. srpna 2002, č. j. 57382/02/123940/0259 (dále jen „rozhodnutí o zřízení zástavního práva č. 2“).

[6] Rozhodnutím o zřízení zástavního práva č. 1 (jež nebylo opatřeno doložkou právní moci) rozhodl žalovaný, že k zajištění označených daňových pohledávek za dlužníkem (položky 001 až 013 a 014 až 018) v celkové výši 426.905 Kč a jejich příslušenství zřizuje zástavní právo k nemovitostem.

[7] Rozhodnutím o zřízení zástavního práva č. 2 (opatřeným doložkou právní moci k 10. září 2002)

rozhodl žalovaný, že k zajištění označených daňových pohledávek za dlužníkem (položky 001 až 007 a 008 až 013) v celkové výši 88.373,46 Kč a jejich příslušenství zřizuje zástavní právo k nemovitostem.

K dovolatelem položeným otázkám pak Nejvyšší soud uvádí následující:

Ad [1] (K otázce, zda lze rozhodnutím správního orgánu zajistit příslušenství daňové pohledávky, které v něm není jakkoliv specifikováno.)

Podle ustanovení § 72 zákona o správě daní a poplatků (ve znění účinném v době vydání obou rozhodnutí o zřízení zástavního práva) k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství může správce daně zřídit rozhodnutím zástavní právo. Ke zjištění předmětu zástavy má správce daně oprávnění podle § 16. V ostatním platí ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu.

Podle ustanovení § 155 odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném v době vydání obou rozhodnutí o zřízení zástavního práva) zástavním právem může být zajištěna pohledávka peněžitá i nepeněžitá. Zástavní právo se vztahuje i na příslušenství této pohledávky.

Již v rozsudku ze dne 11. dubna 2007, sp. zn. 21 Cdo 1092/2006, Nejvyšší soud vysvětlil, že správce daně jako správní úřad může svým rozhodnutím zřídit zástavní právo k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství; ke zjištění předmětu zástavy má správce daně oprávnění podle ustanovení § 16 zákona o správě daní a poplatků; v ostatním platí ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu.

Tamtéž Nejvyšší soud dodal, že vydání rozhodnutí o zřízení zástavního práva k zajištění daňové pohledávky a jejího příslušenství podle ustanovení § 72 zákona o správě daní a poplatků patří do výlučné pravomoci správce daně. V případě, že správce daně nerozhodne o zřízení zástavního práva, není nikdo jiný (a ani soud) oprávněn sám stanovit (a to ani formou předběžné otázky), že by k zajištění daňové pohledávky nebo jejího příslušenství vzniklo k věci, pohledávkám nebo jiným majetkovým právům daňových subjektů nebo osob zúčastněných na daňovém řízení zástavní právo; naopak, při svém rozhodování musí dospět k závěru, že daňová pohledávka a ani její příslušenství nejsou zajištěny zástavním právem, neboť nebyl splněn hmotněprávní předpoklad potřebný pro vznik „daňového“ zástavního práva, spočívající ve vydání rozhodnutí o zřízení zástavního práva.

V rovině výkladu ustanovení § 155 odst. 1 obč. zák. (v rozhodném znění) pak Nejvyšší soud nemá pochyb o tom, že je-li zástavní právo zřízeno k zajištění konkrétní pohledávky, vztahuje se na její příslušenství i tehdy, jestliže právo na toto příslušenství osobnímu věřiteli dlužníka v době zřízení zástavního práva ještě nevzniklo (srov. opět § 155 odst. 1 větu druhou obč. zák.).

Jak se naznačuje (byť nikoli výslovně) i z posledně citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu, neexistuje rozumný důvod, pro který by se ustanovení § 155 odst. 1 věty druhé obč. zák. nemělo prosadit (prostřednictvím odkazu na ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu obsaženého v § 72 zákona o správě daní a poplatků) i ve vztahu k příslušenství daňových pohledávek.

Nejvyšší soud tedy uzavírá, že je-li zástavní právo podle § 72 zákona o správě daní a poplatků zřízeno k zajištění konkrétní daňové pohledávky, vztahuje se na její příslušenství i tehdy, jestliže právo na toto příslušenství správci daně v době zřízení zástavního práva ještě nevzniklo.

Dovolání proto potud není důvodné.

Ad [2] (K otázce, zda lze rozhodnutím lze rozhodnutím správce daně zajistit i budoucí pohledávku).

S přihlédnutím k odpovědi na otázku ad [1] již řešení této otázky nemá význam (napadené rozhodnutí i tak obstojí).

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

zdroj: [www.nsoud.cz](http://www.nsoud.cz)

Právní věta - redakce.

## Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)